

Sávaldahkan oažžut máná?

**Lea dábálaš ahte olbmot eai oaččo máná,
vaikko háliidivčče. Mángasiin leat
seammalágan dovddut ja vásáhusat.**

SIMPUKKA

Sávaldahkan oažžut máná?

Háliidivččetgo oažžut máná? Leat várra geahččalan šaddat áhpeheapmin, muhto áhpehisvuohta ii leat álgán dahje dat lea gaskkalduvvan. Várra áhpehisvuohta ii leat dál vejolaš. Du bearrašis sáhttet leat juo mánát, muhto mánát eai leat boahtán lasi, vaikko leat sávvan.

Lea dábálaš ahte olbmot eai oaččo máná, vaikko háliidivčče. Mángasiin leat seammalágan dovddut ja vásáhusat.

Juohke viđat olmmoš, guhte lea mánáid oažžun agis, vásiha dáhtokeahtes mánáhisvuođa. Sivvan sáhttet leat sahkkuivuhtii gullevaš váttisvuođat dahje eará fysiologalaš sivat. Muhtumin mánáhisvuođa sivva ii čielgga. Mánáhisvuhtii eallindili dihtii sáhtta leat sivvan ovdamearkka dihte sierramielalašvuohta sávaldaga birra oažžut máná dahje dat ahte ii leat guoibmi.

Dávjá veahkki sáhtta gávdnot dálkkasdiehtagis. Dutkamušaid ávžžuhit, jos áhpehisvuohta ii leat álgán jagi siste dahje jos álgán áhpehisvuohta gaskkalduvva ain ođđasit. Dutkamušain čielggaduvvojit mánáhisvuođa vejolaš sivat. Lea maiddái oalle dábálaš, ahte mánáhisvuođa sivat eai čielgga dutkamušain.

Dáhtokeahtes mánáhisvuohta vásáhussan

Mángasiidda dat ahte, máná oažžun ii lihkosmuva, lea okta stuorámus kriissain rávesolmmošagis. Muhtumin kriisii ja dan giedahallamii čuhcet olbmo lagašolbmuid oaivilat ja sávaldagat. Buot dáhtokeahtes mánáhisvuođa hámiin lea gažaldat iežas vásáhusas, mii šaddá das go sávaldat oažžut máná ii ollašuva.

Dáhtokeahtes mánáhisvuohta vásáhussan váikkuha eallima iešguđet osiide. Kriisa mánáhisvuođas sáhtta moivet dan mo vásihat iežat, váikkuhit áddejupmái iežas identitehtas ja iskkadit vuodđoluohttamuša eallimii.

Mánáhisvuohta váikkuha dávjá párragaskavuhtii ja eará sosiála gaskavuodaide dego ustivuhtii ja oarbingaskavuodaide. Mánáhisvuohta lea vásáhus, mii

meroštallo sosiálalaččat: iežas dili veardidit erenomážit seamma ahkásaš olbmuid dillái. Mánegasat dáhtokeahttá mánáhis olbmot vásihit váikkuhusaid maiddái bargoeallimis.

Áddejupmi ja doarjja dárbbášuvvo eará olbmui. Dattege mánegasat dáhtokeahttá mánáhis olbmot báhcet doarjaga haga ja sáhttet gáidat olgomáilmmis. Ale báze okto, muhto jeara doarjaga divššu lágideaddjis.

Mánáhisvuodadivššut Suomas

Mánáhisvuohta dikšojuvvo Suomas almmolaš ja priváhta dearvvašvuodadivššus. Mánáhisvuodadivššuide dárbbášuvvo almmolaš dearvvašvuodadivššus vuoddearvvašvuodafulahusa čujuheapmi. Doaktára čujuheami sáhtta dahkat maiddái priváhta dearvvašvuodadivššu doavttir dahje ovdamearkka dihte gynekologa.

Suomas sahkkuivuodadivššuid stivre sahkkuivuodadikšoláhka (su. hedelmäityshoitolaki *). Divššuid sáhttet oažžut iehčanas nissonolbmot, nissonpárat ja nissonalmmáipárat iežaset dahje skenkejuvvon sohkaseallaid vehkiin. Sadjásašriegádahttimii figgi divššut leat Suomas gildojuvvon sahkkuivuodadikšolága mielde. Buot mánáin, mat riegádit Suomas, sullii 5 % riegáda sahkkuivuodadivššuid vehkiin (THL 2022).

*) <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2006/en20061237.pdf>.

Mánáhisvuoda dikšunhámit

Mánáhisvuoda dikšunhámit leat mánnggat. Ságastala molssaeavttuid birra doaktáriin, guhte dikšu du. Dikšunhámit leat earret eará:

- ovulašuvnna dahje sagahanseallaid šaddama beavttálmahttin
- inseminašuvdna (IUI)
- iskkusbohccesagahus (IVF/ICSI)
- jiekjuduvvon ohki sirdin (PAS)

Psyhkalaš doarjja mánáhisvuodadivššuid áigge

Divššuide gullevaš eahpesihkarvuohta ja beahttašuvvan, jos divššut eai doaimmage, sáhttet leat psyhkalaččat hui lossadat. Psyhkalaš doarjja galggašii leat álo dikšunbálgá oassin. Jos vásihat doarjaga dárbbu, das gánneha dadjat dikšu ámmátolbmuide. Ovttas sáhttibehtet smiehttat, makkár doarjja lea dárbbášlaš.

Veardásašdoarjja lea buktán mánggaide veahki iežaset vásáhusaid ja dovdduid analyseremii. Ságastallan olbmuiquin, geat vásihit seamma áššiid, veahkeha dillái ja ovddida buresveadjima.

Mánáhemiid searvi Simpukka ry

Simpukka ry lea dáhtokehtes mánáhisvuoda riikaviidosas áššedovdiorganisašuvdna ja mánáhemiid searvvuš. Mii fállat veardásašdoarjaga ja áigeguovdilis dieduid mánáhisvuodas idan ja vásáhussan ja maid ovddidat mánáhemiid buresveadjima.

Simpukka gohcá mánáhemiid ovdduid ja váikkuha mearrádusaide, mat gusket mánáhemiid.

Helminauha (www.helminauha.info) buvttada dieđu ja doarjaga bearrašiidda, geat sávvat oažžut máná skeaŋkaseallaid vehkiin dahje leat ožžon ja maid skeaŋkaseallain álggu ožžon olbmuide ja ámmátolbmuide.

Simpukka ry
0400 844 823
simpukka@simpukkary.fi

 www.simpukkary.fi

Čuovo Simpukka ja Helminauha somes!

